

Atf Bilgisi: Öztürk, B. ve Çetinkaya, A. (2021). Pandemi döneminde bir eğitim aracı olarak televizyon: TRT EBA TV. *İNİF E- Dergi*, 6(1), 140-162.

PANDEMİ DÖNEMİNDE BİR EĞİTİM ARACI OLARAK TELEVİZYON: TRT EBA TV

*Dr. Öğr. Üyesi Bahar ÖZTÜRK**

*Abuzer ÇETİNKAYA***

DOI: 10.47107/inifedergi.886813

Araştırma Makalesi***

Başvuru Tarihi: 25.02.2021

Kabul Tarihi: 13.04.2021

Öz

Radyo ve televizyon, ortaya çıktıkları ilk dönemden bugüne kadar gelişerek, varlıklarını sürdürmeye devam etmişlerdir. Kitle iletişim araçlarından radyo, televizyona oranla daha etkin bir konumdayken sadece sese dayalı bir araç olmasından dolayı işlevsel anlamda daha kısıtlı bir kullanım alanına sahip olmuştur. Ancak radyo önemini hiçbir zaman kaybetmemiş, televizyon ise ses ve radyoyu geride bırakmıştır. Bu durum televizyonun birçok alanda kullanılmasına neden olmuştur.

McLuhan'a göre, kitle iletişim araçlarının haber verme, eğlendirme, eğitime, bilgilendirme, güdüleme, mal ve hizmetlerin tanıtımını yapma, ikna etme gibi işlevleri bulunmaktadır. Bu işlevler arasında en çok haberleşme ve eğlendirme aracı olarak kullanılan televizyon, daha sonra eğitim için de kullanılmaya başlamıştır. Çalışma kapsamında incelenen televizyonun bir eğitim aracı olarak kullanılması işlevi, 31 Aralık 2019 yılında başlayan COVID-19 pandemisi sonrasında eğitimde yaşanan değişimlerin televizyonun eğitim alanındaki önemini daha net bir şekilde ortaya koymuştur. Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgını, insanların sosyal temastan kaçınmasına ve bunun sonucunda birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da aksaklıkların yaşanmasına neden olmuştur. Pandemi ile birlikte ilk vakanın, Türkiye'de görülmesi sonucu 12 Mart 2020 yılında eğitime ara verilmiş ve yapılan düzenlemeler ile Türkiye'de eğitimlerin; TRT EBA TV ve EBA TV İnternet aracılığı ile sürdürülmesi kararlaştırılmıştır.

Çalışmada, yaşanan koronavirüs pandemisi sonrasında TRT EBA TV aracılığıyla eğitimin uzaktan sürdürülmesi sonrasında televizyon izlenme oranlarında yaşanan değişimleri tespit etmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda 2020 yılı aylık TİAK (Televizyon İzleme Araştırmaları Anonim Şirketi) veri tablosunda yer alan Tam Gün (Total Day) ve OPT (07:00-20:00) (Off Prime Time) zamanları izlenme oranları incelenmiştir. Çalışmada veri analizlerinin çözümlenmesinde en etkili yöntem olduğu düşünülen içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Eğitim, Televizyon, TRT EBA TV

TELEVISION AS A EDUCATIONAL TOOL IN THE PANDEMIC: TRT EBA TV

Abstract

Radio and television, which are among the most effective and widely used mass media tools, have developed and continued their existence since their first release. Although the function of radio among mass media is more effective than television, it has been more limited due to the fact that it is only voice. However, radio has never lost its importance, and television has surpassed sound and radio. This situation has caused the television to be used in many areas.

According to McLuhan, mass media have functions such as informing, entertaining, educating, informing, motivating, promoting goods and services, and persuading. Among these functions, television, which is mostly used as a communication and entertainment tool, started to be used for education. The function of using television as an educational tool within the scope of the study has more clearly

* İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon Sinema Bölümü, E-mail: bahar.ozturk@inonu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-9470-9664

** İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi, E-mail: abuzercetinkaya@hotmail.com.tr, ORCID ID: 0000- 0003-2589-1754

*** Yazar / yazarlar, makalede araştırma ve yayın etiğine uyulduğuna ve kullanılan fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine riayet edildiğine yönelik beyanda bulunmuştur.

demonstrated the importance of television in the field of education after the COVID-19 pandemic that started on December 31, 2019. The COVID-19 epidemic, which has affected the whole world, has caused people to avoid social contact and as a result, as in many other areas, there are problems in the field of education. The results appear in the March 12, 2020 Turkey of the pandemic paused made arrangements with years of education and training in Turkey EBA decided to maintain through the Internet, and TV TRT EBA.

Within the scope of the study, it was aimed to determine the changes in television viewing rates after continuing education with the distance education system via TRT EBA TV after the coronavirus pandemic. In this context, the viewing rates of Full Day (Total Day) and OPT (07: 00-20: 00) (Off Prime Time) in the monthly TIAK (Television Monitoring Research Inc.) data table for 2020 were examined. Content analysis method, which is considered to be the most effective method in analyzing data analysis, was used in the study.

Keywords: COVID-19, Education, Television, TRT EBA TV

Giriş

İnsanın varoluşuyla birlikte iletişim de var olmuştur. İnsanların sözlü ve yazılı iletişim öncesinde sözsüz iletişim yöntemi ile iletişim kurduğu bilinmektedir. Konuşma dilinin kullanılmasından önce insanların çıkardığı birtakım sesler ve hareketlerle sağlanan iletişim sözsüz iletişimdir (Thompson ve Ergin, 1994, s. 529). İnsanların iletişim kurma ihtiyaçları farklı iletişim türlerini de beraberinde getirmiştir. Bir takım sesler ve hareketlerin anlamlandırılmasıyla kelimeler ve sözcükler oluşmaya başlamış ve sözlü iletişim çağı başlamıştır. Daha sonra yazının icadıyla birlikte başlayan yazılı iletişim bilim ve teknolojinin gelişmesiyle bireyler arası iletişim olmaktan çıkmış kitlesel iletişime dönüşmüştür. Kitle iletişim araçlarının ortaya çıkmasıyla birlikte kitle iletişiminin de önemi artmıştır.

Kitle iletişim araçlarının ortaya çıkması ile bilginin geniş kitlelere yayılması ve kitle iletişiminin artması sağlanmıştır. Teknolojik gelişmeler ile kitle iletişim araçlarının sayısı da artmıştır. Matbaanın icadıyla başlayan gazete, kitap, dergi gibi yazılı basın araçları kitle iletişiminde önemli rol oynamışlardır. Ancak gelişen teknoloji ile ses ve görüntüleri kaydeden kameraların icat edilmesi, radyo frekansları ile sesin kablosuz olarak bağımsız noktalara gönderilmesi ve radyonun geliştirilerek frekanslar aracılığı ile görüntünün ve sesin aynı anda iletimini sağlayan televizyonların icat edilmesi kitle iletişiminin de farklı bir boyuta gelmesini sağlamıştır (Güllüoğlu, 2012, s. 71). Kitle iletişim araçlarından televizyon, hiç kuşkusuz ki en fazla kullanılan ve insanlar üzerinde en etkili olan iletişim aracıdır (Karaboğa, 2004, s. 26). Televizyonun icadından bu yana etkisini sürdürmesi ses, görüntü, müzik ve hareketliliğin bir arada bulunmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca televizyon, teknolojik gelişimini sürdürmüş çağın gerisinde kalmamıştır. Bu özelliği ile televizyon popülerliğini de kaybetmemiştir.

1980 sonrasında televizyon evlere girmeye başlamış ve yakın zamanda her evde bir televizyon bulunur hale gelmiştir. Bu durum televizyonun birçok amaç için kullanılmasına neden olmuştur. Başta haberleşme ve eğlendirme aracı olarak kullanılan televizyonun insanlar üzerindeki etkisinin fark edilmesinden sonra, başka amaçlar içinde kullanılabilmesi fikri doğmuştur. Bu fikirler doğrultusunda oluşturulan formatlarla televizyon kanalları aracılığı ile uzaktan eğitim yayınları yapılmaya başlanmıştır. Uzaktan eğitim, aynı fiziki ortamı gerektirmeyen ve katılımcıya dersleri istediği saatte ve günde takip etme imkanı sunan esnek bir sistemdir. Kullanıcıya sağlanan bu kolaylık uzaktan eğitim yayınlarının ilgi görmesini sağlamıştır (Ocak vd., 2020, s. 189). Bu bağlamda, uzaktan eğitimin televizyonla ilişkisinin ele alındığı ve tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de yaşanan COVID-19 pandemisi ekseninde uzaktan eğitim yayınlarının televizyon izleme oranlarına etkisinin incelendiği bu çalışma, televizyonun bir eğitim aracı olarak kullanılmasının önemini ortaya koymuştur.

31 Aralık 2019 yılında Çin’de ortaya çıkan ve bütün dünya ülkelerinde görülen COVID-19 (Koronavirüs hastalığı 2019) pandemisi nedeniyle bir takım kısıtlamalar başlamıştır. Bu kısıtlamalar kapsamında fiziki temasın yoğun olduğu okullarda yüz yüze eğitime zorunlu olarak ara verilmiştir. Yaşanan salgının etkisinin uzun sürmesi nedeniyle eğitimin, uzaktan eğitimle sürdürülmesi kararlaştırılmıştır. Türkiye’de 12 Mart 2020 tarihinde eğitime ara verildikten bir hafta sonra uzaktan eğitim ile eğitim sürdürülmüştür. Eğitimler, pandemi döneminden önce okul eğitimlerini desteklemek amacıyla kurulan EBA TV (Eğitim Bilişim Ağı) ile devam etmiştir. Ancak EBA TV’nin internet tabanlı bir sistem olması nedeniyle bütün öğrencilerin ulaşması mümkün olmamıştır. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı ve TRT bir anlaşma imzalayarak EBA TV yayınlarının TRT EBA TV adı ile kurulan üç ayrı kanaldan yapılması kararlaştırılmıştır.

Bu kapsamda, çalışmanın amacı, pandemi döneminde yüz yüze eğitime zorunlu olarak ara verilmesinin ardından TRT EBA TV kanallarında başlayan uzaktan eğitim yayınlarının, televizyon izlenme oranlarının değişim grafiğinin sonuçları doğrultusunda, uzaktan eğitimin televizyon aracılığıyla yapılmasının izlenme oranlarına etkisini ortaya koymaktır. İzlenme oranlarında yaşanan değişimleri tespit etmek amacıyla 2020 yılının Ocak ve Aralık aylarını kapsayan 11 aylık sürede, aylık toplam televizyon izlenme oranları incelenmiştir. Yapılan incelemelere göre; pandemi nedeniyle eğitimin TRT EBA TV üzerinden yürütülmesiyle televizyon izlenme oranlarının artması çalışmanın varsayımını da doğrular niteliktedir.

1. Türkiye’de Televizyon Yayıncılığının Gelişim Süreci

Dünyada televizyon yayıncılığı çalışmalarının, 1900’lü yılların ilk çeyreğinde başladığı bilinmektedir. Radyonun basit yapısı, radyonun tarihsel gelişimini de etkilemiş ve tüm dünya ülkelerinde radyo çalışmaları birbirine yakın tarihlerde başlamıştır. Ancak televizyonun radyoya göre daha karmaşık bir yapıda olması ve ekonomik olarak yüksek maliyetli bir teknoloji olması nedeniyle dünya ülkelerindeki gelişimi farklı tarihlerde olmuştur.

Türkiye’de televizyon çalışmalarına Amerika ve İngiltere’nin çok sonrasında başlanmıştır. Teknik ve ekonomik zorluklar bu gecikmenin en büyük nedeni sayılabilmektedir. Türkiye’de ilk televizyon girişimi 1952 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Elektrik Fakültesinde kurulan Yüksek Frekans Tekniği kürsüsünde, kürsü başkanı Mustafa Santur tarafından gündeme getirilmiştir. Yardımcıları ile birlikte girişimlere başlayan Santur, yurt dışından şirketlerle anlaşarak gerekli cihazların teminini sağlamış ve çalışmaları başlatmıştır (Özçağlayan, 2000, s. 42). Alınan cihazlar ikonoskop kamera, televizyonda gösterilecek görüntüleri oynatmak için görüntü oynatıcı ve ses iletimini sağlamak için alınan iki alıcıdan oluşmuştur. Alınan cihazların fakülteye kurulmasıyla ilk deneme yayınları aynı yıl gerçekleştirilmiş ve bu denemelerde başarılı olunmuştur (Yengin, 1994, s. 68). İlk yayınlar teknik sıkıntılar ve teknik ekip eksikliği nedeniyle sadece İTÜ Elektrik Fakültesi binasında ve haftada sadece iki saat yapılabilmektedir. Bu nedenle yayınları izlemek isteyenlerin fakülteye gelmesi gerekmektedir. Dünya ülkelerinin televizyon da altın çağını yaşadığı bu tarihlerde, Türkiye’de televizyonun kurulması tartışmaları gölgesinde yayın denemeleri devam etmekteydi. (Aziz, 1981, s. 115). Bu tartışmalar arasında Türkiye, kitlelere yönelik yayınlara ancak 1968 yılında başlamıştır. 31 Ocak 1968 yılında TRT ile İTÜ’nün birlikte çalışmaları ve alanda daha fazla çalışanın eğitilmesiyle yapılan yayın süreleri arttırılmıştır. Bu gelişmeler sonucunda Ankara Televizyonu olarak deneme yayınlara başlayan TRT haftada üç gün yayın yapmıştır. 1971 yılında yapılan anlaşmayla bütün yayın haklarının

TRT'ye devredilmesiyle televizyonun gelişim süreci hız kazanmıştır (Cankaya, 1997, s. 31-32).

Ekonomik zorluklar nedeniyle televizyonun Türkiye'de gelişiminin gecikmesi, ekranların renklenmesinin gecikmesinde etkili olmuştur. 1980 yılına girildiğinde Türkiye'de hala renkli televizyon yayınlarının başlamadığı görülmektedir (Aziz, 1981, s. 17). Bu yıllarda ABD'de ve Avrupa'da renkli televizyon yayını teknolojisine tamamen geçilmiş durumdaydı. Renkli televizyon teknolojisinin hali hazırda kullanılan bir teknoloji olması, Türkiye gibi ekonomik gücü olmayan ülkelerin bu teknolojiye ulaşmasını kolaylaştırmıştır. Bu konuda girişimlerin başlamasıyla TRT, 31 Aralık 1981'de yılbaşı gecesinden itibaren renkli yayınlara başlamıştır. 1984 yılına gelindiğinde ise televizyon yayınları tamamen renkli yayınlara dönmüştür (trt.net.tr, 2021). Televizyon yayıncılığı 1984 tarihinde renkli yayın hayatına başlamıştır. Bu tarihten itibaren televizyon yayıncılığında yaşanan gelişmeler çok daha hızlı bir şekilde gerçekleşmiştir. 1989 yılında üçüncü kanal ve TRT-GAP, Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) çerçevesinde yapılan çalışmalara katkıda bulunmak amacıyla yayına başlamıştır (Yetkiner vd., 2021, s. 251).

1990'lı yıllara gelindiğinde, kamu tüzel kişisi olan TRT'nin kontrolünde olan yayıncılık ve telekomünikasyon çalışmaları 90'lı yıllardan sonra özel şirketlere de açık hale gelmiştir. Bu gelişmelerden sonra özel televizyon yayınları yapılmaya başlanmıştır (Kırık, 2010, s. 28). Ancak özel televizyonların kurulması Anayasa'nın 133. Maddesine göre yasaktı. 133. madde: "*Radyo ve televizyon istasyonları, ancak Devlet eli ile kurulur ve idareleri tarafsız bir kamu tüzelkişiliği halinde düzenlenir.*" Şeklindeydi. Bu maddeye göre özel televizyonların kurulduğu ilk yıllarda yaptığı yayınlar kaçak sayılmıştır. O dönemde hükümeti bu özel girişimleri görmezden gelmiştir. Hükümetin bu tutumu, yapılan çalışmaların desteklendiğini göstermekteydi. Daha sonra mecliste bu madde gündeme gelmiş ve 133. Madde "*Radyo ve televizyon istasyonları kurmak ve işletmek kanunla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbesttir.*" şeklinde düzenlenmiştir (Sarı, 2017, s. 2090). Bu gelişme sonrasında Türkiye'de özel televizyon yayıncılığı alanında hızlı bir büyüme başlamış ve birçok özel televizyon kanalı doğmuştur. Özel televizyon yayıncılığına olan talebin artmasıyla bu alanda bir denetim mekanizmasının kurulmasını zorunlu kılmıştır. Bu ihtiyaç doğrultusunda Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) oluşturulmuştur (Kırık, 2010, s. 29).

Türkiye'de televizyon ağının gelişmemiş olması, dağlık ve engebeli bölgelerin fazla oluşu yapılan yayınların belli sınırlar dışına ulaşamamasına neden olmuştur. Yayınların daha geniş alanlara ulaşması için bazı çalışmalar başlatılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda engebeli bölgelerde antenler yardımıyla yayın iletmenin bir hayli zor ve maliyetli olduğu görülmüştür. Bunun için Avrupa'da kullanılan uydu yayıncılığı sistemine geçilmek istenmiştir. Türkiye bir girişimde bulunarak Intelsat ve Eutelsat uydularına üye olmuştur. Üye olunduktan sonra Hint Okyanusu üzerinde bulunan Intelsat uydusundan iki yayın bandı kiralanmıştır ve uydudan yayınlar başlamıştır. Türkiye yurt dışında ilk olarak Almanya, Fransa ve Hollanda gibi Türk nüfusunun fazla olduğu ülkelerde TRT INT adıyla kurulan televizyondan Eutelsat uydusundan kiralanılan bir bantla uydu yayını yapmayı planlamıştır ve 1990'lı yılların başında denemeler başlamıştır. Ancak Türkiye'de uydu yayınları yine yasal düzenlemeler nedeniyle gecikmiş ve karmaşık bir hal almıştır (Tekinalp, 2011, s. 267-269).

Bu gelişmelerden sonra kamu ve özel televizyon yayıncılığı gelişmiş, kurulan televizyon istasyonu sayısı her geçen gün artış göstermiştir. Türkiye'de televizyon yayıncılığının gelişiminde aksaklıklar yaşanmıştır. Ekonomik zorlukların yanında ülkede yaşanan siyasi gelişmelerde etkili olmuştur. Televizyonun, ideolojik gücün simgesi haline

gelmesi televizyon yayıncılığını kontrol altında tutma isteğini de beraberinde getirmiştir. Bu nedenle ülke yönetimine yapılan askeri müdahaleler sırasında televizyonlar da kontrol altına alınmıştır. Bu kontrol etme çabası televizyon yayınlarında kesintilere neden olmuştur. Dönem dönem yaşanan bu müdahaleler, Türkiye’de televizyon yayıncılığının gelişiminin önünde büyük bir engel olmuştur.

1.1. Türkiye’de Özel Televizyon Dönemi

1980’li yılların başında Avrupa’da yaşanan ekonomik sıkıntıların aşılması için pazar ekonomisinin canlandırılması ve ekonomide devlet hâkimiyetinin en aza indirilmesi, yani “*deregülasyon*” yapılması gerekmektedir. Deregülasyon, “*ekonomide özel yatırımın artırılması ve devlet kontrolünün azaltılması*” anlamına gelmektedir. Özellikle telekomünikasyon alanının gelişmesinde deregülasyon etkili olmuş ve özel televizyonların kurulmasının yolu açılmıştır (Sirer, 2019, s. 114).

Türkiye’de televizyon yayınlarının başlaması ne kadar sancılı ve zor olduysa, özel televizyonların kurulması da aynı derecede sancılı ve zor olmuştur. Ülkemizde iletişim alanlarının tamamının denetimi Telsiz Genel Müdürlüğü ve PTT Genel Müdürlüğü’ne aitti. Bu nedenle yayıncılık alanının özelleşmesi zorlaşmakta hatta imkansız bir hal almaktaydı. O dönemde hükümet, televizyonun gücünü kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaktaydı. Muhalefet partileri, tüm yetkilerin PTT’de olmasına karşı çıkarak bu durumun, yayın organları üzerinde baskı kurduğuna ve çok sesliliği kısıtladığını savunmaktaydı (Tekinalp, 2011, s. 263). Yayıncılık alanında denetimin PTT Genel Müdürlüğü’nde olmasına rağmen 1989 yılında Rumeli Holding Eutelsat’tan kiraladığı iki yayın bandında 1 Mart 1990 yılında izin alınmadan ilk özel yayın yapılmıştır. Bu gelişmeler sonrasında başka özel televizyon girişimleri de olmuştur. Bunun üzerine yeni bir yasa yapmak zorunda kalan hükümet, özel televizyon yayıncılığı serbest bırakmış, ancak bu kanalların denetimini özerk bir yapı olan RTÜK’ün yapması kararlaştırılmıştır. Bu gelişmeden sonra PTT’nin kontrolünde olan televizyon yayınlarının denetimi, 3984 sayılı RTÜK Kanunu ile RTÜK’e devredilmiştir (Kırık, 2010, s. 28-29).

1990 yılında ilk yayını Magic Box şirketi, “*Star 1*” adıyla açılan bir kanalla başlatmıştır. Kurulan kanalın adı daha sonra “*Inter Star*” ve “*Star*” olarak değişmiştir. Bu girişim Türkiye’deki özel yayınların başlamasını ve hızlıca gelişmesini sağlayan ilk adım olmuştur. Bu yıllarda Anayasa’nın 133. maddesi hala değiştirilmemişti. Bu maddeye göre özel televizyon işletmeleri sadece kamu tüzel kişiler tarafından yapılabilirdi. Dolayısıyla kurulan Star 1 kanalının yaptığı yayınlar yasal değildi. Söz konusu olan maddenin 1993 yılında değiştirilmesiyle kanal yasal statü kazanmıştır (Tekinalp, 2011, s. 265). Daha sonra 1992 yılında şirket sahibi olan uzan ailesi uydu üzerinden ikinci kanalı kiralayarak “*Teleon*” adıyla yayına başlamıştır. Teleon’un deneme yayınlarından sonra adı “*Kral*” olarak değiştirilmiş ve müzik kliplerinin yayınlandığı bir müzik kanalı olarak yayın hayatını sürdürmüştür (Sarı, 2017, s. 209). 1992 yılında Star 1 kanalından ayrılan Ahmet Özal “*Kanal 6*”’yü kurmuştur. Sonrasında, Has Holdingin “*HBB TV*”’yü, 1993 yılında Sabah Grubu “*ATV*”’yü, Hürriyet ve Milliyet Gazetesi sahibi Aydın Doğan “*Kanal D*”’yü, İhlas Holding ise “*TGRT*”’yü kurmuştur (Özçağlayan, 2000, s. 46-47). Kanal sayısının artması doğal olarak program ve içerik çeşitliliğini de arttırmıştır. Siyaset, müzik, eğlence, yarışma, sohbet programları ile televizyon kanalları izlenebilirliği arttırmayı amaçlamıştır (Şeker, 2016, s. 39).

Bu kanalların kurulmasının ardından belli kitleleri hedef alan ve yayın çerçevesini sadece bir alana odaklayan kanallar kurulmuştur. Bunların başında ise haber kanalları gelmektedir. Doğu Grubu, 1996 yılında bir iş adamı tarafından kurulan “*NTV*”’yü 1999 yılında satın almıştır. Kanal kurulduğu günden bu güne habercilik alanında yayıncılığını

sürdürmüştür. 1999 yılının sonunda Doğan Grubu Amerikan şirketine ait “CNN” ile ortak olarak “CNN TÜRK” haber kanalını kurmuştur (Dursun ve Alemdar, 1999, s. 127).

Özel televizyon kanallarının sayısı bu süreçle birlikte artış göstermeye devam etmiştir ve yine tek tip içerik yayınlayan kanallar yayın hayatına başlamıştır. Belgesel kanalları, haber kanalları, yerli ve yabancı yayın yapan müzik kanalları, sinema kanalları ve çocuklara özel içerik yayınlayan çizgi film kanallar gibi birçok kanal kurulmuştur (Özçağlayan, 2000, s. 48).

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ve maliyetlerin azalması kanal sayısının artmasında en büyük etken olmuştur. Bugünkü Türksat kayıtlarına bakıldığında Türkiye’de yayın yapan 429 televizyon kanalı bulunmaktadır (turksat.com.tr). Ayrıca internetin yaygınlaşması ve teknolojik alt yapının gelişmesi televizyonculuğun geleneksel yayıncılığın dışına çıkmasına neden olmuştur. WEB TV (İnternet Televizyonu) ve IPTV (İnternet Protokol Televizyonu) gibi internet tabanlı yayın yapan kanallar ortaya çıkmıştır. Kanal sayılarının fazla olması ve yeni televizyon teknolojilerinin ortaya çıkması, televizyon yayıncılığının 30 yıllık süreçte ne kadar çok geliştiğini göstermektedir.

1.2. Türkiye’de Kamu Televizyonu: TRT

Türkiye’de 1927 yılında ilk radyo yayınları yapılmıştır. Bu dönemlerde TRT’nin hala kurulmamış olması nedeniyle radyo yayınları, Türk Telsiz Telefon A.Ş.’ye bağlı olarak gerçekleştirilmiştir. İstanbul ve Ankara radyolarının yayına başlamasından sonra 1936 yılında, radyolar PTT’ye devredilmiştir. II. Dünya Savaşına kadar PTT işletmesinde olan radyo kanalları, savaş yıllarında kurulan Matbuat Umum Müdürlüğü’ne bağlanmıştır. 1960 yılına gelindiğinde sekiz farklı ilde radyo istasyonları kuruldu. 1964 yılında Anayasa düzenlemesiyle kanun çıkartılarak radyo yayınları TRT bünyesinde yapılmaya başlanmıştır. O dönemde radyo yayınlarının daha geniş kitlelere ulaşması için istasyonlar güçlendirilmiştir. 1974 yılında TRT bünyesinde yayın yapan merkez ve bölge radyoları birleştirilerek TRT-1, TRT-2 ve TRT-3 kanallarından yayınlar oluşturuldu (rtuk.gov.tr, 2021). Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT), kurulmadan önceki süreçte radyo ve televizyon istasyonlarının kurulması ve işletilmesi 1961 Anayasası’nın 128. maddesine göre özerk kamu tüzel kişiliklerinin denetimine bırakılacaktı. Ancak bu kamu tüzel kişiliği o dönemde oluşturulmadığı için bunun denetimi Basın Yayın Turizm Genel Müdürlüğü’ne bırakılmıştır (İçel, 2011, s. 121). TRT, 1 Mayıs 1964’te, özerk tüzel bir kişiliğine sahip olarak kuruldu. Daha sonra 1972’de Anayasa’da yapılan değişiklikler ile kurum tarafsız “bir kamu iktisadi kuruluş” olarak tanımlanmıştır. 1990 yılında kadar olan sürede radyo ve televizyon istasyonlarının kontrolü TRT’de olmuştur. Hala özerk bir yapıda olan TRT, anayasada belirtilen hükme göre, bünyesinde bulunan tüm medya araçları ile kamu hizmeti yayıncısı olarak hizmet verecektir (trt.net.tr, 2021).

1952 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi’nde başlayan televizyon yayını çalışmaları başarılı olmuştur. Ancak 1950’li yıllarda televizyon çok gelişim gösterememiştir. 1960’lı yılların başına gelindiğinde, televizyona olan ilgi artmıştır ve bu ilgi gelişimi de beraberinde getirmiştir. Bu konuda ilk büyük adım, Alman Hükümeti ile yapılan teknik eleman yetiştirme konusundaki anlaşma ile atılmıştır. 1963 yılında 14 çalışanın Hamburg televizyonunda eğitim görmüş ve o ekibin çalışmaları ile 1964 yılında Ankara Mithatpaşa’da TRT televizyonu kurulmuştur (Tekinalp, 2011, s. 228).

Ankara’da kurulan TRT televizyonunda ilk yayın, 31 Ocak 1968’de saat 19.15’te başlamış ve yaklaşık iki saat sürmüştür. İlk yayında Ankara Televizyonu yapılan anonsla başlamıştır. Daha sonra genel müdür Mahmut Tali Öngören açılış konuşması yapmıştır. Açılış konuşmasından sonra *Türk Devrim Tarihi* adlı program yayınlanmış, ardından haberler ve hava durumu sunulmuştur. Haberlerden sonra *Kötü Adam-İnatçı Çiçek* adlı bir

çizgi film ve *Antalya Ormanları* belgeseli yayınlanmıştır. Son olarak İstiklal Marşı'nın okunmasıyla yayın sona ermiştir.

Teknik ekip ve ekipman eksiklikleri giderildikten sonra 1974 yılında TRT-1 kanalında yayınlar her gün yapılmaya başlanmıştır. 1981 yılına gelindiğinde 31 Aralık günü ilk renkli yayın yapılmıştır. Daha sonra sırasıyla, 1986'da TRT-2, 1989'da TRT-3 ve Güneydoğu Anadolu'daki 22 ili kapsayan GAP TV, 1990'da TRT-4 ve Avrupa'da yaşayan Türkler için kurulan TRT İNT televizyonları yayına başlamıştır. Bu dönemde TRT kanal sayısını, 5'i yurt içi 1'i yurt dışı olmak üzere altıya çıkarmıştır (rtuk.gov.tr, 2021).

Yaşanan teknolojik gelişmeler ve güçlenen ekonomi Türkiye'de televizyon kanal sayılarının artmasına neden olmuştur. Özel televizyonların kurulmasının önünü açan Anayasa düzenlemesinin de bu artışta payı oldukça büyüktür. Kamu televizyonu olan TRT de bu gelişimini sürdürmeye devam etmiştir. 1993 yılında Orta Asya ve Kafkasya'ya yönelik yayınlar yapan TRT-AVRASYA ve 1995 yılında TBMM TV'nin kurulmasından sonra 2008 yılına kadar TRT bünyesinde yeni bir kanal kurulmamıştır (trt.net.tr, 2021).

2000'li yıllarda TRT, kültür, bilim, sanat, edebiyat, tarih, ekonomi, eğitim, belgesel ve spor gibi zengin içeriklerin bulunduğu yeni televizyon kanalları kurarak, ülke kamuoyuna hizmet etmeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda kurulan kanallara bakıldığında bunlardan ilki 2008 yılında kurulan ve Türkiye'de ilk yerli çocuk kanalı olan TRT Çocuk'tur. 2009 yılında farklı dillerde yayın yapan TRT-6 (2015 yılında bu kanalın adı "TRT Kürdi" olarak değişmiştir) yayınları başlamıştır. Yine aynı yıl içerisinde Balkanlar, Ortadoğu, Orta Asya ve Kafkas kültürlerinin ve içeriklerinin bulunduğu TRT AVAZ, belgesel yayınlarının yapıldığı TRT Belgesel ve farklı kültürleri yansıtan müzik programlarının yapıldığı TRT Müzik kurulmuştur. 2010 yılında Haber kanalı olan TRT HABER ve Spor yayınlarının yapıldığı TRT Spor kanalları açılmıştır. Arapça yayınların yapıldığı TRT-ETTURKIYYE kanalı da 2010 yılında Arap ülkelerinde en çok izlenen televizyon olma politikası ile yayın hayatına girmiştir TRT-ETTURKIYYE kanalı 2015 yılında TRT EL Arabiya adıyla yayın hayatına devam etmiştir. 2011 yılında çeşitli yaş gruplarından olan öğrencilerin gelişimine ve doğru eğitilmesine katkıda bulunmak için TRT Okul kanalı kurulmuştur. Son olarak 2015 yılında İngilizce yayınlar yapan TRT WORLD kanalı kurularak dünyaya Türkiye'nin tanıtılması amaçlanmıştır. Bugün baktığımızda TRT kapsamında yayın yapan 14 televizyon kanalı bulunmaktadır (trt.net.tr, 2021).

2. Yeni Medya Bağlamında Televizyonun Dijitalleşmesi

20. yüzyılın sonlarına doğru teknoloji alanında yaşanan büyük gelişim, hayatın her alanında değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur. Bu değişimlerin bir tanesi de iletişim araçlarında yaşanan dönüşümdür. Özellikle görsel iletişim araçları, teknolojik gelişmeler ile çok yol kat etmiş ve aynı zamanda yeni görsel medya alanlarının oluşturulmasına da katkıda bulunmuştur. Dünya genelinde görsel medya sanayisini oluşturan; televizyon, sinema ve internet gibi mecralar insan hayatının vazgeçilmezleri haline gelmiştir (Kozan, 2019, s. 61).

Dijital teknoloji günümüzde hayatımızın her alanında yerini almıştır. İletişim alanında ilk dijital sistemler 1950'li yıllarda tüplü bilgisayar ile hayatımıza girmiştir. Dijital sistemlerin yaygın olarak kullanımı ise 1970'li yıllarda başlamıştır. Analog sistemlerin yerini almaya başlayan dijital teknoloji, kitle iletişim araçlarını da etkilemiştir (İspir, 2008, s. 68). 21. Yüzyılda gelişen teknoloji sayesinde kitle iletişim araçları birbirleriyle bütünleşmiştir (televizyonun internet aracılığıyla izlenebilir olması vs.). Bu teknolojik bütünleşme kullanıcının bilgiye ulaşmasını kolaylaştırmıştır (Gürer, 2015, s. 36). Paul Virilio, gelişen teknoloji ile birlikte televizyonun, dünyanın her yerine ulaşabilen

bir araç olduğunu ve bu nedenle küresel bir yapı kazandığını söylemektedir (Virilio, 2003, s. 110). Teknolojik gelişmelerin hız kesmeden devam etmesi sonucu kitle iletişim araçları internet ile içe içe geçmiş ve böylece yeni medya kavramı ortaya çıkmıştır.

Yeni medya ve televizyon ilişkisini anlamak için öncelikle yeni medyaya değinmek gerekmektedir. Yeni medya konusunda farklı tanımlamalar bulunmaktadır. Çoklu ortam olarak da bilinen yeni medya, farklı özelliklere sahip olan etkileşimli ortamların bir araya getirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bir başka tanıma göre yeni medya, “bilgisayar ile oluşturulabilen ortamları” ifade etmektedir. İletişim teknolojileri hızlı bir ilerleme göstermiş ve bu ilerleme yeni iletişim alanlarını beraberinde getirmiştir. Yeni medya, internet ve sosyal ağlar gibi pek çok yeni kavramı medya literatürüne kazandırmıştır. Yeni bir iletişim döneminin başlangıcı olan yeni medya geleneksel haberleşme düzenini tamamen değiştirmiştir (Başlar, 2013, s. 775).

Geleneksel iletişim araçlarından farklı olan yeni medya, internet, sayısal televizyon, WAP, GPRS, GSM gibi sayısal teknolojilerden oluşan kapsamlı bir alandır. Richard Rogers, yeni medya alanını üç ana özelliğinin bulunduğunu söylemektedir (Geray, 2003, s. 18).

- *Etkileşim (Interaction): İletişim sürecinde etkileşimin varlığına gerek duyulmaktadır. Bu sayede hem alıcı hem de verici birbirinden etkilenmektedir.*
- *Kitlesizleştirme (Demassification): Büyük bir kullanıcı grubu içinde her bireyle özel mesaj değişimi yapılabilmesini sağlayacak kadar kitlesizleştirici olabilmektedir. Bu sayede herkese farklı mesajlar gönderilebilmektedir.*
- *Eşzamansızlık (Asekron): Yeni iletişim teknolojileri bireye istediği zamanda mesaj gönderme veya alma imkanını sağlamaktadır. Aynı andalık gerekliliğini ortadan kaldırır.”*

Yeni medya alanını oluşturan bu üç özellik içerisinde en önemlisi ise etkileşimdir. Geleneksel medyada göndericiye karşı pasif olan alıcı, yeni medyada aktif olmakta ve etkileşim kurabilmektedir. Bu durum, alıcıyı da bir kaynak durumuna getirmekte ve karşılıklı iletişim sürecini başlatmaktadır. Etkileşimli televizyon 2000-2010 yılları arasında internet teknolojisinin gösterdiği gelişme sonrasında ortaya çıkmıştır. 1990’lı yıllarda internet teknolojisi metin ağırlıklı bilgilendirme yapan bir araç olarak kullanılmıştır. Ancak 2000 yılı sonrası internette, Web 2.0 teknolojisi ile etkileşimli dönem başlamıştır. Etkileşimli internetin gösterdiği bu gelişim etkileşimli televizyonun da temelini oluşturmuştur (Dikmen, 2017, s. 426).

Televizyonun tarihsel süreç içerisindeki teknolojik gelişimi televizyon ile yeni medyanın birleştiği yeni bir teknolojiyi ortaya çıkarmıştır. Sayısal iletişim teknolojisi ile sesin ve görüntünün daha hızlı ve daha kaliteli gönderilmesi bu teknolojinin televizyon yayıncılığında da kullanılmasını sağlamıştır (Durmaz, 2004: 4). Yeni teknoloji ile birleşen internet ve televizyon birbirinden farklı mecralar olarak düşünülmemelidir. Televizyonu internetin içerisine yerleştirilmiş bir uygulama olarak görmek gerekmektedir. Bu düşünce ile geliştirilen televizyon yayıncılığı, Web TV ve IPTV gibi uygulamalar aracılığı ile internetle birleştirilmiştir (Demirkıran, 2010, s. 74-75).

Televizyonun ses ve görüntüyü aynı anda ileten yapısı dikkatleri üzerine çekmesine neden olmuştur. Televizyonun ilk icat edildiği tarihten bu yana popüler bir iletişim aracı olması, gelişim tarihini olumlu etkilemiş, birçok bilim adamının bu teknolojiyi geliştirmek için çalışmasına neden olmuştur. Siyah-beyaz başlayan televizyon yayınları yapılan bilimsel çalışmalar sonucunda renklenmeye başlamıştır. Daha sonra kurulan istasyon

sayısının artması, kablo ve uydu televizyonculuğunun başlaması televizyon yayınlarını daha yaygın hale getirmiştir. Televizyondaki bu gelişim internetin kullanılması ve yaygınlaşması ile farklı bir boyut kazanmış ve bunun sonucunda televizyon ve internet birleşmiştir (Seçmen, 2019, s. 9).

İnternet teknolojisi ile televizyon teknolojisinin birleşmesi dijital (sayısal) yayıncılığın gelişmesi ile mümkün olmuştur. Bu birleşme yayıncılığın da çehresini değiştirmiştir. Televizyon yayıncılığını yapısını değiştiren bu gelişme, televizyonun diğer medya platformlarında da kullanılmasını sağlamıştır (Taşdelen ve Kesim, 2014, s. 269). Televizyon yayınlarının yaygınlaşmaya başladığı 1980'li yıllarda yayınlar karasal sitemler ile yapılmaktaydı. Daha sonra yayıncılık sistemlerinin gelişmesi ile yayınlar uydu ve kablolu sistemler kullanılarak yapılmaya başlanmıştır. İnternetin gelişmesi ve yaygınlaşması bu geleneksel yayıncılık sistemlerinin yerini sayısal yayıncılığa bırakmasını sağlamıştır. Yaşanan bu dönüşüm sonucunda televizyon yayınları, bilgisayar, tablet ve telefon gibi akıllı cihazlar üzerinden yapılmaya başlamıştır (Demirkıran, 2010, s. 74). İnternet ve televizyonun birleşmesi Web TV (internet televizyonu) ve IPTV (internet protokol televizyonu) gibi televizyon platformlarının doğmasını sağlamıştır.

Sayısal televizyonculuğun gelişmesiyle hayatımıza giren platformlardan biri olan Web TV, televizyon yayınlarının ve internetin aynı ekranda kullanılmasına imkân tanıyan teknolojidir. İki ayrı yapı olan televizyon ve internetin birleşmesinden oluşan Web TV, açık olarak yapılan televizyon yayınlarının internet bağlantısı aracılığı ile izlenebilmesine imkân veren yayın platformudur. Bir diğer yayın platformu ise IPTV'dir. IPTV internet üzerinden depolanan içeriklerin (video, ses, grafik vb.) kodlanarak alıcıya ulaşmasını sağlayan sistemdir (Akaydın, 2014, s. 21). Farklı bir yapıya sahip olan IPTV ücret karşılığında abonelere hizmet sunmaktadır. Platform abonelerin memnuniyetini sağlamak ve yeni abone kazanmak için hizmet kalitesini yüksek tutmak zorundadır. Bu nedenle IPTV platformu, yayını daha geniş bant kullanarak yüksek kalitede göndermektedir (Kırık, 2010, s. 94).

3. Covid-19 Pandemisi Ekseninde Türkiye'de Televizyon ve Eğitim İlişkisi

Çin Halk Cumhuriyeti Hastalık Kontrol ve Koruma Merkezi 31 Aralık 2019 günü Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan yeni virüsü bildirmiştir. Bu virüsün yeni bir tip virüs olduğunu ve insanlar arasında yayılımının çok hızlı gerçekleştiğini bildiren Çin, virüse karşı tüm dünyayı uarmıştır. Bu virüs farklı isimlerle anılsa da son olarak Dünya Sağlık Örgütü tarafından adı COVID-19 olarak belirlenmiştir (Görkem ve Ünal, 2010, s. 2).

COVID-19 pandemisinin dünya üzerinde yarattığı etkiyi ele almadan önce pandemiye kısaca değinmek gerekmektedir. Pandemi, dünya üzerinde birçok ülkede görülen, dünya ülkelerinin büyük bir bölümünde etkili olan ve ölümcül sonuçlar doğuran virüslere verilen genel isimdir. Bir virüsün pandemi sayılması için birden çok ülkede görülmesi gerekir. Ayrıca bir hastalığın pandemi olup olmadığına küresel sağlık kuruluşu olan Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) karar vermektedir (Kestel, 2020, s. 23). 31 Aralık 2019 yılında Çin'de görülen bu virüs kısa zaman içerisinde tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Bunun üzerine DSÖ 11 Mart 2020'de COVID-19 virüsünü pandemi olarak ilan etmiş ve tüm ülkeleri bu virüse karşı tedbir almaları konusunda uarmıştır (Yürekli, 2020, s. 35). Koronavirüs ilk ortaya çıktığı 31 Aralık 2019 tarihi sonrasında çok hızlı bir şekilde yayılmış ve 11 Mart 2020 yılında Türkiye'de de ilk vaka görülmüştür. Virüsün bütün dünyayı etkisi altına alması çok sürmemiştir. Henüz insan vücudunun alışmadığı ve bağışıklık geliştirmedeği bu virüs, insan sağlığı üzerinde çok etkili olmuştur. Ağır geçirilen hastalığa neden olan virüs, dünyanın birçok ülkesinde insan ölümlerine de neden olmuştur (Görkem ve Ünal, 2020, s. 5). DSÖ dünya genelinde yaşanan salgından etkilenen kişi

sayısının 80 milyona, ölenlerin sayısının ise 2 milyona yaklaştığını açıklamıştır (covid19.who.int, 2021).

Dünya genelinde yaşanan COVID-19 pandemisi insan hayatı ve sosyal hayat üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. İnsandan insana bulaşıcılığı yüksek olan virüsün etkilerinin azaltılabilmesi ve yayılımının önüne geçilebilmesi için sosyal izolasyon yöntemleri uygulanmıştır. İnsanların birbiri ile temasını kısıtlama anlamına gelen sosyal izolasyon, virüsün yayılımının önüne geçilmesinde en etkili yöntem olarak görülmektedir. Bu konuda hükümetler ve DSÖ bazı kararlar alarak sosyal izolasyon sürecini başlatmıştır (Üstün ve Özçiftçi, 2020, s. 145). Bu süreçte tedbir kapsamında alınan kısıtlama kararları ekonomi, eğitim ve sosyal hayat gibi fiziki etkileşimin olduğu bütün alanları kapsamaktadır. Sosyal izolasyon sürecine girilmesi bütün dünya ülkelerinde ekonomik krize neden olmuştur (Aydın Göktepe, 2020, s. 631).

Bu dönemde en çok etkilenen alanlardan biri de eğitim olmuştur. COVID-19 pandemisi ile birlikte tüm dünyada ve ülkemizde yüz yüze eğitime ara verilerek uzaktan eğitim sistemine geçilmiştir. Pandemi dönemi ile alınan uzaktan eğitim kararı gelişmekte olan ve gelişim düzeyi düşük olan ülkelerde altyapı yetersizliği nedeniyle bazı sorunlara neden olmaktadır. Bu sorunlar kısmen giderilmiş olsa da hala devam etmekte ve bu sorunların temelinde altyapı eksikliğinin yanı sıra ekonomik sorunlar da yatmaktadır.

Eğitimi, “*Dünyayı değiştirmek için kullanacağınız en güçlü silah eğitimidir.*” şeklinde tanımlayan Nelson Mandela, toplumsal yaşam içerisinde insanların var olması ve statü kazanması için eğitimin en önemli şart olduğunu ifade etmektedir. Mandela, insanların yaşam standartlarını yükseltmenin ve öğrenmenin eğitimle mümkün olacağını ifade etmiştir (www.iienstitu.com, 2021). Türk Dil Kurumu, eğitimi; “yetiştirme ve öğrenme çağında olan çocukların sosyal yaşam içerisinde yerini alması için gerekli bilgi ve beceriyi kazanması ve kişiliklerini geliştirmesi için verilen yardım” olarak tanımlamıştır (sozluk.gov.tr, 2021).

İnsanların eğitilmesi için eski dönemlerde kilise ve medrese gibi kurumlar bulunmaktaydı. Ancak zamanla eğitime verilen önemin artmasıyla eğitim kurumları ve devlet içerisinde bu kurumları destekleyen ve denetleyen birimler oluşturulmuştur. Eğitim, bireylerin bilgi ve becerilerini geliştirmesinde en önemli etmendir. Günümüzde eğitim olanaklarının sağlanması sosyal devletlerin sorumluluğundadır. Bireylerin istekleri doğrultusunda eğitim kurumlarına ulaşabilmesi ve bunu en uygun ödemeyi yaparak elde etmesi yine sosyal devletlerin denetimindedir (Duderstadt, 2001, s. 58).

Tüm dünya ülkeleri ve Türkiye’de eğitime olan ilgi ve bu ilgiye paralel olarak yatırımlar da artmaktadır. Bugün, insan nüfusunun az olduğu bölgelerde bile okullara ve eğitim kurumlarına rastlamak mümkündür. Ancak dijital çağın başlamasıyla fiziki okul ortamlarına olan ihtiyaç giderek azalmaya başlamıştır. Yaşanan dijital dönüşümle eğitimde de dijitalleşme başlamıştır. Bilgisayar teknolojisinin gelişmesi ve bilgisayarın eğitime olan katkısının görülmesi üzerine eğitimlerin bilgisayar destekli ve dijital olarak yapılması için çalışmalar başlatılmıştır (Kul ve Gezgen, 2004, s. 6). Millî Eğitim Bakanlığı, 2018 yılında yayınladığı 2023 Eğitim Vizyon Belgesi’nde; çevrimiçi yollarla, kendine özgü tasarımlarla ve sanal ortam üzerinden eğitim alması öngörülen Z ve Alfa kuşakları için dijital dönüşümü başlatmaya hazırlanmaktadır. Vizyon belgesindeki önemli konu başlıklarından biri de “Öğrenme Süreçlerinde Dijital İçerik ve Beceri Destekli Dönüşüm”dür. Bu başlık altında, bakanlık tarafından, eğitimde dijital dönüşümün sağlanabilmesi için hem öğrenci hem de öğretmen eğitimi üzerinde çalışmalar yapılarak dijital eğitimin temelleri oluşturulmaya çalışılmıştır (2023vizyonu.meb.gov.tr/, 2021). Ancak yapılan çalışmalar

sonucunda kısmen uzaktan ve çevirim içi eğitimler yapılıyor olsa da dijital eğitime geçiş süreci hala tamamlanamamıştır.

COVID-19 salgını dünya ülkelerinde birçok faaliyetin durmasına neden olduğu gibi eğitiminde durmasına neden olmuştur. Ocak ayından itibaren dünyada virüsün etkilerinin artmaya başlamasıyla başta Çin olmak üzere birçok ülke eğitime ara vermiştir. 17 Mart 2020 tarihine gelindiğinde tam 124 ülke yüz yüze eğitime ara verdiğini açıklamıştır. Pandemi sürecinin uzaması eğitimin sürdürülebilmesi için yeni yöntemlerin geliştirilmesi gerekliliğini doğmuştur. Bu kapsamda internet ve televizyonun gücü kullanılarak altyapı çalışmaları ile ilköğretim, orta, lise ve lisans düzeyi okullarda uzaktan eğitime geçiş başlamıştır. Türkiye’de bu anlamda her iki alanda da, farklı eğitim düzeylerine uygun ders yayınları yapılmaya başlanmıştır. Bu yayınlar, pandemi sürecinin devam etmesi nedeniyle bugün hala yapılmaktadır (Yılmaz vd., 2020, s.4-6).

3.1. Televizyonun Bir Eğitim Aracı Olarak Kullanılması

Televizyon, günümüzde her toplumda var olan iletişim aracı haline gelmiştir. Televizyon, toplumların ve insanların gereksinimlerini gideren bir araç haline gelmiştir. Televizyonun beş temel işlevi vardır; haber verme, eğlendirme, eğitime, mal ve hizmetlerin tanıtılmasını sağlama ve inandırıp harekete geçirme. Bu beş temel işlev ile televizyon, genelde toplumların özelde ise insanların gereksinimlerini gidermeye amaçlanmaktadır (Aziz, 1982, s. 359).

Kitle iletişim araçları ve eğitim arasında sürekli bir ilişkiden söz edilebilir. Gelişen teknoloji ile kitle iletişim araçları hayatımızın her alanında etkili olmaya başlamıştır. Özellikle 1980 yılı sonrası gelişen ve evlerimize giren televizyonun insanlar üzerindeki etkisi düşünüldüğünde, bu etkinin eğitim alanında da kendini göstereceğini söylemek mümkündür. Öyle ki yapılan bir araştırmada gençlere en çok etkilendikleri ortam sorulduğunda, ilk sırada aile, ikinci sırada medya cevabı alınmıştır, okul ise bu sıralamada medyadan sonra gelerek üçüncü sırada yer almaktadır (Kocadaş, 2004, s. 130). Bu çalışma kitle iletişim araçlarının ve en çok kullanılan medya aracı olarak da televizyonun gençlerin eğitiminde etkili olabileceğini ortaya koymaya çalışmaktadır. Televizyonun evlere girmeye başlamasıyla çocukların ve gençlerin televizyon izlemeye olan ilgisi de artmıştır. Hackbarth, (1996) yaptığı araştırma sonucunda çocukların haftada 25, gençler ise 20 saatini televizyon izleyerek geçirdiğini ortaya koymuştur. Bu durum televizyonun eğitim amacı ile kullanılabilirliği fikrini doğurmuş ve televizyon eğitim ilişkisi o dönemlerde ortaya çıkmıştır. Ancak yapılan eğitimler, akademik ve teorik değil daha çok çocukların sosyal yaşam, arkadaşlık ve akraba ilişkilerini geliştirmesine yönelik içeriklerden oluşturulmuştur (Hackbarth, 1996, s. 156-158).

Aysel Aziz (1981), “*Radyo ve Televizyona Giriş*” kitabında, radyo ve televizyonun eğitim işlevi üzerinde durmuştur. Aziz, kitle iletişim araçlarından en çok kullanılan radyo ve televizyonun haber verme işlevinden sonra en önemli işlevinin eğitim olduğunu ifade etmiştir. Özellikle ekonomik olarak geri kalmış ülkelerde radyo ve televizyonlar daha çok eğitim amaçlı kurulmuştur. Ancak sadece geri kalmış ve gelişmekte olan ülkeler değil, ekonomik gücü yüksek olan ülkeler de radyo ve televizyonu eğitim aracı olarak kullanmışlardır (Aziz, 1981, s.52-53). Radyo ve televizyon sayesinde farklı fiziki ortamlarda ve farklı mesafelerde olan bireyler, öğrenme ve bilgi edinme imkânı sahip olmuştur (Kocadaş, 2004, s. 131). Radyo ve televizyonlarda yapılan eğitim yayınları yeni bir kavramı ortaya çıkarmıştır. Bu kavram uzaktan eğitim kavramıdır. Uzaktan eğitim, “Eğitici durumunda olan öğretmen ile eğitim alan konumunda olan öğrencinin, önceden belirlenmiş bir program doğrultusunda farklı teknolojiler (radyo, televizyon ve sonraki yıllarda yaygınlaşan internet ve bilgisayar) aracılığı ile gerçekleşen tek taraflı ya da

karşılıklı bilgi akışının sağlanması.” olarak tanımlanmaktadır (Bozkaya, 2006, s. 147). Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de toplumsal gelişimin sağlanması açısından uzaktan eğitim çok önemli bir yere sahip olmuştur. Her seviye için ayrı ayrı yapılan uzaktan eğitimler, özellikle maddi durumlar nedeniyle eğitimden uzak kalan insanların eğitim alabilmesi için önemli bir imkân olmaktadır (Kırık, 2014, s. 75). Uzaktan eğitimle ilgili yaşanan bu gelişmeler, televizyonun eğitim alanındaki önemini arttırmaktadır. Televizyonun eğitim aracı olarak kullanılması için bazı şartları sağlaması gerekmektedir. Uzaktan yapılan eğitim olması ve alıcı denetiminin sağlanamaması verilen eğitimin amacına ulaşamamasına neden olabilmektedir. Bu nedenle televizyondan verilen eğitimlerde, uygun saatlerin belirlenmesi, içeriklerin akıcı ve dikkat çekici şekilde aktarılması gerekmektedir (Bozkaya, 2006, s. 148).

Televizyon, bugün dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan devletlerde eğitim aracı olarak kullanılmaktadır. Bunun en büyük nedeni, yaşanan teknolojik gelişmeler sonucunda televizyon yayınlarının, uzaya gönderilen uydu vericileri sayesinde şartları ne olursa olsun alıcılara yayının gönderebilmesidir. Ayrıca televizyon teknolojilerinin ekonomik olarak ucuz olması ve bu ucuzluk nedeniyle her evde bulunabilmesi de televizyonun eğitim aracı olarak tercih edilmesi nedenlerinden biri olarak sayılabilmektedir (Bozkurt, 2020, s. 116-117).

Son yıllarda, televizyonun eğitim aracı olarak kullanımının arttığı görülmektedir. Ancak en büyük artış 31 Aralık 2019 yılında Çin’de ortaya çıkan ve dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi nedeniyle yüz yüze eğitime verilen ara sonrasında yaşanmıştır. Türkiye’de okullara verilen arada öğrencilerin eğitimden uzak kalmaması adına Milli Eğitim Bakanlığı uzaktan eğitim çalışmalarına başlayarak kısa süre içerisinde televizyonlarda eğitim yayınlarını başlatmıştır.

3.2. Türkiye’de Pandemi Sürecinde Eğitim ve EBA TV

2019 yılının sonlarında ortaya çıkan ve kısa sürede tüm dünya ülkelerine yayılan COVID-19 pandemisi sosyal yaşam faaliyetlerinin aksamasına hatta durmasına neden olmuştur. Bu süreçte en sıkı tedbirler ise fiziki temasın ve hareketliliğin yoğun olduğu okullarda alınmıştır. Salgının yayılmasının önüne geçmek için uygulanan sıkı tedbirlerle birlikte eğitim bakanlığı tarafından yüz yüze eğitime ara verilmesi kararlaştırılmıştır. Pandemi koşullarının daha uzun süre devam edeceğinin anlaşılması üzerine eğitim alanında yeni uygulamaların devreye konulması zorunlu hale gelmiştir.

Dünya Sağlık Örgütü tarafından COVID-19 salgınının pandemi ilan edilmesi ile birçok ülkede, yüz yüze eğitime ara verilmiştir. Salgının çıktığı ülke olan Çin eğitime ara veren ilk ülke olmuştur. Çin’in ardında salgından en çok etkilenen ülke İtalya eğitime ara vermiştir. Sonrasında sırasıyla İran, Afganistan ve Pakistan, Vietnam, Irak, Kuzey İrlanda, İngiltere, Amerika, Almanya, Fransa, Japonya, Ermenistan Azerbaycan ve devamında birçok ülke yüz yüze eğitime ara vermiştir (Eken vd., 2020, s. 116). İlerleyen aylarda etkilerini sürdüren koronavirüs pandemisi neredeyse dünya genelinde yüz yüze eğitimin tamamen durmasına neden olmuştur. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) (2020a) verilerine göre, 07 Nisan 2020 tarihi itibarıyla, 188 ülkede okullar COVID-19 pandemisi nedeni ile kapanmıştır. Yüz yüze eğitime verilen arada dünya genelinde pandemiden etkilenen öğrencilerin oranı %92’ye çıkmıştır. UNESCO yayınladığı raporda ülkeleri, eğitimin uzaktan sürdürmeleri ve dezavantajlı grupları bu süreçte gözetmeleri konusunda uyarmıştır (Can, 2020, s.14).

Dünyada yaşanan bu gelişmeler elbette Türkiye’de de yaşanmış, eğitim kurumları yüz yüze eğitime ara vermek zorunda kalmıştır. UNESCO’nun yayınladığı rapora göre Türkiye’de okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde eğitim alan

24.901.925 öğrenci pandemiden etkilenmiştir (Bozkurt, 2020, s. 115). 12 Mart 2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk yaptığı açıklamada eğitime 16 Mart tarihinden itibaren iki hafta ara verildiğini duyurmuştur. Ziya Selçuk iki haftalık tatil sürecinin ikinci haftasında EBA TV internet ve TRT EBA TV aracılığı ile uzaktan eğitime geçileceğini duyurmuştur (www.meb.gov.tr, 2021). Eğitime verilen iki haftalık ara, pandemi koşullarının devam etmesi nedeniyle uzamış ve 2019-2020 eğitim-öğretim yılı uzaktan eğitimle tamamlanmıştır. 2020-2021 sezonu başlangıcında yüz yüze eğitime başlama planları yapılmıştır. Ancak salgında yaşanan artış nedeniyle tedbirler alınarak başlayan yüz yüze eğitime tekrar ara verilmiş ve uzaktan eğitimle sürecin devam etmesi kararlaştırılmıştır.

Bu süreçte Yükseköğretim kurumlarında ise eğitimler, uzaktan eğitim ve çevrimiçi eğitim ile yürütülmüştür. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) 16 Mart 2020 itibari ile üniversitelerde eğitime 3 hafta ara verildiğini duyurmuştur. Ancak verilen 3 haftalık süre uzamıştır. Daha sonra yayınladığı bir diğer raporda Üniversitelerin bahar döneminde eğitime uzaktan devam etmeleri kararı alındığını duyurmuştur (covid19.yok.gov.tr, 2021). Bu karar doğrultusunda, üniversitelerden, uzaktan eğitime yönelik gerekli altyapı çalışmalarının hızlandırılması için hazırlıkların yapılması istenmiştir. Bugün yükseköğretim kurumları hala uzaktan eğitim hizmeti ile derslere devam etmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2012' de Fatih Projesi kapsamında geliştirilen ve okul eğitimlerini desteklemek amacıyla kurulan EBA, COVID-19 pandemisi döneminde eğitimin uzaktan sürdürülebilmesi için kullanılmaya başlanmıştır. Ancak internet altyapısının bazı bölgelerde olmaması ve ekonomik zorluklar nedeni ile öğrencilerin tamamının bilgisayar, tablet gibi internet bağlantı cihazlarına ulaşamaması, EBA derslerinin televizyon kanalları üzerinden yapılması zorunluluğunu doğurmuştur. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı ile TRT bir anlaşma yaparak 3 EBA TV kanalı kurulmasına karar vermişlerdir. Kurulan 3 kanal (EBA TV İlkokul, EBA TV Ortaokul, EBA TV Lise) farklı eğitim seviyelerine göre eğitim içerikleri ile yayın yapmaya başlamıştır (Türker ve Dündar, 2020, s. 326).

17 Mart 2020 tarihi itibari ile ara verilen yüz yüze eğitim 23 Mart 2020 tarihinden sonra TRT EBA TV üzerinden uzaktan eğitimle sürdürülmüştür. 2019-2020 eğitim ve öğretim yılı bahar dönemi, EBA TV üzerinden yapılan uzaktan eğitimle 19 Haziran 2020 tarihinde sona ermiştir. MEB'in verilerine göre bu süre zarfında TRT EBA TV ile 3 ayrı kanaldan yapılan yayınlardan 7.383.213 öğrenci yararlanmıştır (Erdilek Karabay vd., 2020, s. 804). Uzaktan eğitimin başlaması ile birlikte öğrenciler EBA TV aracılığıyla teorik dersleri almaya başlamışlardır. Ancak bu dönemde sosyal kısıtlamalar nedeni ile fiziki hareket alanları azalan çocuklar, okullarda verilen beden eğitimi derslerinden de uzak kalmıştır. Bu nedenle çocukların kısıtlama döneminde hareket kabiliyetlerini güçlü tutmak için EBA TV'de beden eğitimi dersleri de verilmeye başlanmıştır. Ayrıca öğrenci ve velilerin katıldığı araştırmaya göre EBA TV ile yapılan beden eğitimi derslerinin çocuklar üzerinde olumlu etkiler yarattığı sonucuna da varılmıştır (Yıldız ve Bektaş, 2020, s. 971).

Derslere, salgın döneminde uzaktan eğitimle evlerden katılan öğrenciler derse adapte olmakta zorluk yaşamaktadır. Öğrencilerin derse katılımını arttırmak ve adaptasyon sorununu en aza indirmek için derslerde bazı düzenlemelere gidilmiştir. Bu düzenlemeler kapsamında ilk olarak yüz yüze eğitimde 40 dakika olan ders süresinin 20 dakikaya indirilmesi kararlaştırılmıştır (Aydın, 2020, s. 880). Televizyonun, göze ve kulağa aynı anda hitap etmesi, çocukların ve gençlerin üzerinde etkili bir iletişim aracı olması uzaktan eğitimin etkinliğini de arttırmıştır (Bakioğlu ve Can, 2007, s. 22).

Pandemi döneminde yaşanan kısıtlamalar hayatın her alanında olumsuzluklar doğurmuştur. Bu dönemde, hükümet ve tüm kurumlar bu olumsuzlukları gidermek adına mücadele vermişlerdir. Eğitim alanında yaşanan aksaklıkların giderilmesi içinde teknolojinin gücü kullanılmıştır. Eğitim kurumları internet, bilgisayar, tablet ve televizyon gibi birçok farklı materyal kullanarak öğrencilere ulaşmaya çalışmış ve eğitimin aksamaması için çaba göstermişlerdir.

4. TRT EBA TV'nin Televizyon İzleme Oranlarına Etkisi

Salgın nedeni ile eğitime ara verilmesinin hemen ardından Milli Eğitim Bakanlığı eğitimin sürdürülebilmesi için çalışmalar yapmaya başlamıştır. Bakanlık, eğitimin aksamaması için kısa sürede sonuca ulaşmak istemiştir. Bu nedenle daha önce okullarda verilen eğitimi desteklemek için kurulan EBA TV İnternet ağını geliştirerek kullanmıştır. TRT ile yapılan anlaşmayla ilk, orta ve lise eğitim ders yayınlarının yapılacağı üç TRT EBA TV kanalı kurulmuştur. Pandemi döneminde televizyonlardan TRT EBA TV kanalları aracılığı yapılan uzaktan eğitimler, televizyon izlenme oranlarını da etkilemiştir. Çalışmada, uzaktan eğitim derslerinin izlenme oranları üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla TİAK (Televizyon İzleme Araştırmaları Anonim Şirketi) verileri incelenmiştir.

4.1. Çalışmanın Amacı

Pandemi döneminde yüz yüze eğitim alanında yaşanan aksamalar eğitimin dijital ortamda yapılması zorunluluğunu doğurmuştur. Eğitim alanında yaşanan aksamaların giderilmesi için çalışmalar yapan yetkililer internet ve televizyon teknolojilerinin bir arada kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Böylece daha önce okullarda verilen eğitimi desteklemek amacı ile kurulan EBA TV İnternet ve TRT ile yapılan anlaşmayla kurulan TRT EBA TV kanallarından eğitim yayınları yapılmaya başlanmıştır.

COVID-19 pandemisi nedeniyle eğitimler, 23 Mart 2020 tarihinde TRT EBA TV'de başlamış ve 19 Haziran 2020'de yaz tatiline girilmesi ile sona ermiştir. Salgının etkisinin devam etmesi nedeniyle 2020-2021 eğitim-öğretim yılı uzaktan eğitimle başlamış ve bugün hala devam etmektedir.

Çalışma kapsamında, uzaktan eğitim yayınlarının TRT EBA TV üzerinden yapılmaya başlanmasıyla televizyon izlenme oranlarında yaşanan değişimleri tespit etmek amaçlanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir.

4.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni, televizyon izleme araştırmaları yapan TİAK'ın verileri (Televizyon İzleme Araştırmaları Anonim Şirketi) olarak belirlenmiştir.

2020 yılı TİAK aylık izlenme oranları çalışmada örneklem olarak belirlenmiştir. COVID-19 pandemisinin etkilerinin Türkiye'de 2020 yılında görülmesi sebebiyle çalışma örneklemini 2020 yılını kapsayan 12 ay ile sınırlandırılmıştır. İzlenme oranlarında yaşanan değişimleri daha net bir şekilde ortaya koymak adına çalışma kapsamında uzaktan eğitim derslerinin henüz başlamadığı Ocak ve Şubat ayları da çalışmaya dahil edilmiştir.

4.3. TRT EBA TV ve 2020 Yılı 'Aylık' Televizyon İzlenme Oranları

COVID-19 salgını ile eğitim alanında yaşanan aksaklıkları gidermek adına Milli Eğitim Bakanlığı uzaktan eğitim sistemine geçişi başlatmıştır. Bu kapsamda TRT EBA TV üzerinden başlayan yayınlar televizyon izlenme oranlarını da arttırmıştır.

Çalışmada, Tam Gün (Total Day) televizyon izlenme oranları ve TRT EBA TV'de yapılan ders saatlerini içeren, televizyon izlenmelerinin en düşük ölçüldüğü 13 saati ifade

eden (tiak.com.tr, 2021) OPT (OFF Prime Time) 07.00-20.00 saatleri arası izlenme oranları temel alınmıştır.

COVID-19 pandemisi, Ocak ve Şubat aylarında Türkiye’de henüz görülmediğinden yüz yüze eğitim bu aylarda devam etmiştir. Ancak uzaktan eğitimin izlenme oranları üzerinde etkisini daha iyi görmek için Ocak ve Şubat ayları da çalışmaya dahil edilmiştir.

Tablo 1. 2020 Ocak Ayı İzlenme Oranları

TAM GÜN		OPT (07.00-20.00)	
RTG %	SHARE	RTG %	SHARE
21.16	100	20.98	100

Ocak ayında genel televizyon izlenme oranlarına bakıldığında, RTG (Reyting) % 21.16’lık bir oran olduğu görülmektedir. OPT (07.00-20.00) saatleri içerisinde bu oran %20.98 olarak ölçülmüştür. Oranlara bakıldığında genel izlenme oranlarına göre OPT izlenme oranları arasında çok az bir fark olduğu görülmektedir. Gündüz kuşağı saat aralığı olan OPT izlenme süresi 13 saatlik bir zaman aralığına denk gelmektedir. Ocak ayında OPT izlenme oranlarının genel izlenme oranlarına yakın olması kış aylarında televizyon izlenmelerinin fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 2. 2020 Şubat Ayı İzlenme Oranları

TAM GÜN		OPT (07.00-20.00)	
RTG %	SHARE	RTG %	SHARE
20.56	100.00	19.90	100.00

Şubat ayı izlenme oranlarına bakıldığında Ocak ayı izlenme oranlarıyla benzerlik göstermektedir. Genel izlenme oranları ve OPT izlenme oranları arasında % 0.66’lık bir fark görülmektedir. TİAK verilerine göre televizyon izlenmelerinin en az olduğu 13 saatlik (07.00-20.00) sürede, televizyon izlenme oranları günlük izlenme oranlarının altında seyretmektedir.

Aylık televizyon izlenme oranları tabloda görüleceği gibi birbirine yakın seyretmektedir. Televizyon izlenme oranları genellikle günlük bazda daha fazla değişim göstermektedir. Ancak aylık bazda değişimlerin çok küçük farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. Büyük oranda değişimler olağandışı olayların yaşanmasıyla ortaya çıkabilmektedir. 2019 yılı son aylarında ortaya çıkan ve etkileri dünya ülkeleri üzerinde hala süren COVID-19 pandemisi sonrası yaşanan olumsuzluklar, kısıtlamalar, kurallar, yasaklar gibi nedenlerden ötürü televizyon izlenme oranları üzerinde önemli ölçüde değişiklikler tespit edilmiştir. İş yerlerinin ve okulların kapanması sonrası evde kalan insanlar, vakitlerini televizyon izleyerek geçirmeye başlamışlardır. Bu durum, televizyon izlenme oranlarının artışı üzerinde etkili olmuştur.

Tablo 3. 2020 Mart Ayı İzlenme Oranları

TAM GÜN		OPT (07.00-20.00)	
RTG %	SHARE	RTG %	SHARE
22.90	100.00	22.68	100.00

COVID-19 pandemisi nedeniyle alınan kısıtlama kararından sonra okullarda 12 Mart 2020 tarihinde yüz yüze eğitime ara verilmiştir. Bu kapsamda 23 Mart 2020 yılında uzaktan eğitimler TRT EBA TV yayınları ile başlatılmıştır. Televizyon izlenmelerinin en

az olduğu 13 saatlik (07.00-20.00) zaman dilimine denk gelen EBA TV derslerinin televizyon izlenme oranlarını arttırdığı tabloda açık bir şekilde görülmektedir.

Bir önceki aya göre toplam televizyon izlenme oranları ile OPT izlenme oranları yaklaşık % 3'lük bir artış göstermektedir. İzlenme oranlarında yaşanan artışa bakıldığında, Mart ayının son günlerinde başlayan uzaktan eğitim derslerinin televizyon aracılığı ile izlendiği sonucuna varılabilir.

Tablo 4. 2020 Nisan Ayı İzlenme Oranları

TAM GÜN		OPT (07.00-20.00)	
RTG %	SHARE	RTG %	SHARE
25.01	100.00	24.20	100.00

Uzaktan eğitimin, Mart ayının son haftası başlamış olması izlenme oranları üzerindeki artışın tam olarak ölçülememesine neden olmuştur. Ancak Nisan ayı boyunca yapılan TRT EBA TV derslerinin, TİAK Nisan ayı izleme ölçümlerine yaptığı etkiyi daha net görmemizi sağlamaktadır. Mart ve Nisan ayı ölçümlerine baktığımızda, Nisan ayı izlenme oranlarının Mart ayı izlenme oranlarına göre yaklaşık %3 artış gösterdiği saptanmıştır. İzlenme oranlarındaki artışın üzerinde, TRT EBA TV ders içerik ve saatlerinin düzenlenmesi ve İlkokul, Ortaokul ve Lise düzeyinde eğitimlerin tamamen başlaması etkili olmuştur.

Tablo 5. 2020 Mayıs Ayı İzlenme Oranları

TAM GÜN		OPT (07.00-20.00)	
RTG %	SHARE	RTG %	SHARE
21.15	100.00	18.60	100.00

Eğitim döneminin devam ettiği Mayıs ayı içerisinde OPT saatlerinde televizyon izlenme oranlarının genel izlenme oranlarına göre belirgin bir düşüşün yaşandığı görülmektedir. Bu düşüş eğitim sistemi ile ilgili yaşanan belirsizliklerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Yaşanan süreçte yetkililerin virüsün kontrol altına alınarak yüz yüze eğitime başlanabileceği söylentileri uzaktan eğitim derslerinin takibini olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Sosyal izolasyon döneminde internet kullanımının arttığını söylemek mümkündür. Bu nedenle öğrencilerin bilgisayar, tablet ve akıllı telefon ihtiyaçlarını gidererek eğitimleri internet aracılığıyla takip etmeye başlamışlardır (Yıldırım ve İpek, 2020, S. 89-90). Mayıs ayı içerisinde yaşanan bu düşüşün üzerinde öğrencilerin internet aracılığı ile dersleri takip etmesi ve eğitimlerin internet aracılığı ile canlı yapılması televizyon izlenme oranlarının düşmesine neden olmuştur.

Tablo 6. 2020 Haziran Ayı İzlenme Oranları

TAM GÜN		OPT (07.00-20.00)	
RTG %	SHARE	RTG %	SHARE
15.84	100.00	15.00	100.00

Eğitim sisteminde yaz tatili dönemine denk gelen Haziran ayında, uzaktan eğitimle TRT EBA TV yayınları ile sürdürülen uzaktan eğitim döneminde de dersler sona ermiştir. Bunun etkilerini izlenme oranlarının üzerinde de görmek mümkündür. Mayıs ayında izlenme oranlarında yaşanan düşüş Haziran ayında daha da artmıştır. Bir önceki aya göre % 3'ün üzerinde bir düşüş görülmektedir. Bu dönemler sosyal izolasyon tedbirlerinin esnetildiği döneme de denk gelmektedir. İzlenme oranlarında yaşanan düşüşün, TRT EBA

TV derslerinin sona ermesinin yanında, insanların evlerden çıkmaya başlamasının da etkili olduğu düşünülmektedir. Yaz tatili döneminde okulların kapanması ve kısıtlamaların esnetilmesi, insanların gezi ve tatil amaçlı başka şehirlere gitmesine de neden olmuştur. Yaşanan bu gelişmelerin tamamı televizyon izlenme oranları üzerinde etkili olmaktadır.

Tablo 7. 2020 Temmuz Ayı İzlenme Oranları

TAM GÜN		OPT (07.00-20.00)	
RTG %	SHARE	RTG %	SHARE
13.36	100.00	13.27	100.00

Temmuz ayında televizyon izlenme oranları gerilemeye başlamış ve televizyon izlenme oranları bir önceki aya göre %2'lik bir azalma göstermiştir. Okulların yaz tatili dönemine denk gelen Ağustos ayında da izlenme oranlarının Temmuz ayı ile benzer oranlarda seyrettiği görülmektedir.

Tablo 8. 2020 Ağustos Ayı İzlenme Oranları

TAM GÜN		OPT (07:00-20:00)	
RTG %	SHARE	RTG %	SHARE
13.22	100.00	13.15	100.00

Ağustos ayı televizyon izlenme oranları Temmuz ayı ile benzerlik göstermektedir. Eğitime verilen yaz tatili arası Ağustos ayı izlenmeleri üzerinde de etkisini göstermektedir.

Temmuz ve Ağustos aylarında televizyon izlenme oranları birbirine yakın değerlerde olmuştur. Eğitime verilen yaz tatili arasının etkisiyle her iki ayda da düşüşlerin yaşanmasının bir diğer nedeni olarak da pandemi koşullarında yaşanan gelişmeler gösterilebilir. Yaz aylarında ülkemizde COVID-19 vakalarının azalması kısıtlama kurallarının esnetilmesinin önünü açmıştır. Kısıtlamaların esnetilmesiyle insanların evlerinden çıkmaya başlamasıyla televizyon izlenme oranlarının da düştüğünü söylemek mümkündür.

Tablo 9. 2020 Eylül Ayı İzlenme Oranları

TAM GÜN		OPT (07.00-20.00)	
RTG %	SHARE	RTG %	SHARE
15.55	100.00	15.04	100.00

2020-2021 eğitim-öğretim yılının başladığı Eylül ayında pandemi nedeniyle yeni tedbirler alınarak 21 Eylül'de anaokulu ve ilkokul 1. sınıflar için yüz yüze eğitim başlatılmıştır. Daha sonra alınan kararla 12 Ekim tarihinde 2, 3, 4, 8 ve 12. sınıflarda tedbirler kapsamında yüz yüze eğitime başlama kararı alınmıştır (meb.gov.tr, 2021).

Bazı sınıflarda yüz yüze eğitimin başlatılması kararı ve tüm sınıflarda eğitimin başlatılabileceği yönündeki haberler öğrencilerin uzaktan eğitim derslerini aksatmasına neden olmuştur. Yüz yüze eğitimin başlatılması çalışmaları uzaktan eğitim derslerinin TRT EBA TV yayınları aracılığıyla takip edilmemesine ve dolayısıyla izlenme oranlarının bu dönemde düşük kalmasına neden olmuştur.

Tablo 10. 2020 Ekim Ayı İzlenme Oranları

TAM GÜN		OPT (07.00-20.00)	
RTG %	SHARE	RTG %	SHARE
16.85	100.00	15.82	100.00

Yüz yüze eğitimin 12 Ekim’de kısmen başladığı bu dönemde televizyon izlenme oranları önceki aya göre artış göstermiştir. Ancak bu artış çok düşük bir oranda gerçekleşmiştir. 12 Ekim’de başlayan yüz yüze eğitimde öncelik olarak öğrenci sağlığı gelmektedir. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı virüsün bulaşmasının önüne geçmek için öğrencilerin okullarda daha az zaman geçirmesini sağlamak adına ders sayıları ve süreleri sınırlı tutulmuştur. Yüz yüze eğitimde bu süre sınırlaması nedeni ile temel dersler (Türkçe, Matematik, Fizik, Kimya vb.) verilmiş, temel dersler dışında kalan diğer dersler ise yine TRT EBA TV aracılığı ile uzaktan eğitimle sürdürülmüştür (meb.gov.tr, 2021). Ekim ayı verilerinin yer aldığı tabloda görülen bu artışın nedeni temel eğitim dışında kalan derslerin uzaktan eğitimle sürdürülmesi olduğu düşünülmektedir.

Tablo 11. 2020 Kasım ayı izlenme oranları

TAM GÜN		OPT (07.00-20.00)	
RTG %	SHARE	RTG %	SHARE
19.99	100.00	19.36	100.00

Okullarda aşamalı olarak başlatılan yüz yüze eğitimler 2 Kasım 2020 tarihi itibarıyla biraz daha genişletilmiş ve yüz yüze eğitime 5. ve 9. sınıflarda dahil edilmiştir (meb.gov.tr, 2021). Yüz yüze eğitime başlayan sınıflar Kasım ayı itibarıyla artmış, bununla birlikte tabloya bakıldığında bir önceki aya göre izlenme oranları da artış göstermiştir. İzlenme oranlarında yaşana bu artış temel dersler dışında kalan derslerin uzaktan eğitimle TRT EBA TV üzerinden sürdürülmeye devam etmesinin yanında, Milli Eğitim Bakanlığı’nın pandemi döneminde öğrencilerin yüz yüze eğitime katılımını zorunlu kılmayıp ailelerin inisiyatifine bırakması da etkili olmuştur. Dolayısıyla yüz yüze eğitime katılmayan öğrencilerin, dersleri TRT EBA TV yayınları ile takip etmesi izlenme oranlarının artmasına neden olmuştur.

Tablo 12. 2020 Aralık ayı izlenme oranları

TAM GÜN		OPT (07.00-20.00)	
RTG %	SHARE	RTG %	SHARE
22.18	100.00	21.49	100.00

2 Kasım itibarı ile genişletilmiş olarak yürütülen yüz yüze eğitim, COVID-19 vakalarının artış göstermesi nedeniyle 17 Kasım 2020’de alınan yeni kararlar sonrasında tüm özel ve resmi okullarda tekrar uzaktan eğitim sistemi ile yürütülmesi kararlaştırılmıştır (covid19.meb.gov.tr, 2021). Alınan bu karar sonrasında TRT EBA TV yayınları ile uzaktan eğitimin tekrar başlaması izlenme oranlarının artmasına neden olmuştur. Tabloya bakıldığında bir önceki aya göre belirgin bir artışın yaşanması, alınan kararlar sonrası öğrencilerin televizyonlar aracılığı ile eğitimlere devam ettiğini söylemek mümkündür.

2020 yılı TİAK aylık izlenme verilerine göre elde edilen ölçüm sonuçlarına bakıldığında televizyon izlenme oranlarının uzaktan eğitim sürecinde arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca, Milli Eğitim Bakanlığı, TRT EBA TV izlenmelerinin ölçülmesi için bir çalışma yapmıştır. 41.430 öğrenci, 25.667 öğretmen, 2.197 okul yöneticisi ve 24.489

velinin katıldığı, toplamda 93.783 kişinin dahil olduğu çalışmaya göre, öğrencilerin % 82'sinin TRT EBA aracılığı ile uzaktan eğitim derslerini televizyon veya internet üzerinden takip ettiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, tablolardan elde edilen verilere göre izlenme oranlarının uzaktan eğitim derslerinin başladığı tarihlerde artış gösterdiği, derslerin olmadığı zamanlarda ise düşüş gösterdiği görülmektedir. Bu durum genel izlenme oranları ve OPT (07.00-20.00) izlenme oranlarının artışında TRT EBA TV derslerinin etkisinin olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Sonuç

2019 yılı Aralık ayında Çin'de ortaya çıkan ve yeni tip virüs olarak bilinen koronavirüs salgını 2020 yılı içerisinde tüm dünya ülkelerini etkisi altına almıştır. İnsanda insana hızlı bulaşan ve ölümcül sonuçlara neden olan COVID-19 virüsü, yeni ve tanımlanamayan bir virüs olması nedeni ile ilk aylarda tedavisi bulunamamış ve bu nedenle kontrol edilememiştir. Bu nedenle Dünya Sağlık Örgütü, hızlı yayılımı ve dünya ülkelerinin büyük bölümünü etkisi altına alması nedeniyle 11 Mart 2020'de COVID-19 virüsünü salgın olarak ilan etmiş ve tüm ülkeleri bu salgına karşı tedbir alması konusunda uyarmıştır.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de etkili olan COVID-19 salgını birçok alanda tedbirlerin alınmasına ve kısıtlamaların yaşanmasına neden olmuştur. Yasaklarla birlikte sosyal ilişkilerin sınırlandırılmasına neden olan salgın, fiziki temasın çok olduğu eğitim kurumlarının kapatılmasına da neden olmuştur. Bu kapsamda Türkiye'de 12 Mart 2020 tarihinde yapılan açıklamayla eğitime ara verildiği duyurulmuştur. Ancak eğitimin devam etmesi gerektiğini belirten yetkililer bu alanda çalışmalar yaparak eğitimin uzaktan eğitimle sürdürülmesine karar vermişlerdir. Uzaktan eğitimin yapılması için gerekli alt yapılar hazırlanarak ilkökul, ortaokul ve lise düzeyinde eğitimler EBA TV İnternet ve TRT EBA TV yayınları ile başlamıştır. Çalışmada, TRT EBA TV'nin televizyon izlenme oranlarına etkilerini görmek amacıyla TİAK verileri incelenmiştir.

Çalışmada incelenen 2020 yılı aylık televizyon izleme verilerine bakıldığında, uzaktan eğitim derslerinin henüz başlamadığı Ocak ve Şubat aylarında televizyon izlenme oranlarının düşük olduğu görülmüştür. Uzaktan eğitimin Mart ayının son günlerinde başladığı dönemde ise izlenme verilerinde artışın yaşandığı saptanmıştır. Ancak belirgin bir şekilde izlenme oranlarındaki artışın Nisan ayında gerçekleştiği tespit edilmiştir. Hazırlıkların ve bilgilendirmenin sürdüğü Mart ayı sonrasında, Nisan ayında izlenme oranlarının artması, öğrencilerin uzaktan eğitime katılımlarının da arttığını göstermektedir. Mayıs ayında da izlenme oranlarının yüksek olduğunu gösteren veriler, Haziran ayında düşmeye başlamıştır. 19 Haziran'da yaz tatilinin başlamasıyla TV izlenme oranlarının düştüğü görülmüştür. Yaz aylarında düşük seyreden izlenme oranları, 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılının başladığı Eylül ve Ekim aylarında eğitimin nasıl sürdürüleceği konusunda yaşanan belirsizlik TRT EBA TV aracılığı ile yapılan uzaktan eğitim derslerinin izlenme oranlarını da etkilemiştir. 2020-2021 eğitim-öğretim yılında kademeli olarak başlatılan yüz yüze eğitim izlenme oranlarının düşük kalmasına neden olmuştur. Ancak salgının etkisinin tekrar artması, yüz yüze eğitime ara verilmesine ve eğitimin uzaktan eğitimle sürdürülmesine karar verilmiştir. Bu karar sonrasında izlenme oranları Kasım ve Aralık aylarında tekrar artış göstermiştir.

Çalışmanın sonucunda elde edilen verilere göre, uzaktan eğitim derslerinin yapıldığı dönemlerde televizyon izlenme oranlarının artış göstermesi derslerin TRT EBA TV kanalları üzerinden takip edildiğinin bir göstergesidir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın yaptığı çalışmada öğrencilerin %82'sinin uzaktan eğitim derslerine katıldığı bilinmektedir. Dolayısıyla Milli Eğitim Bakanlığı'nın yaptığı çalışma, izlenme oranlarında yaşanan

artışta, TRT EBA TV ile yapılan uzaktan eğitim derslerinin etkisi olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Kaynakça

- Akaydın, A. (2014). Değişen televizyon platformlarının izleyiciye sunduğu seçenekler, *Erciyes İletişim Dergisi*, 3(4), 18-24.
- Aydın, E. (2020). COVID-19 döneminde EBA TV üzerinden yapılan Türkçe derslerinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, (Salgın Sürecinde Türkiye’de ve dünyada Eğitim), 877-894.
- Aydın Göktepe, E. (2020). Kriz döneminde iş sürdürülebilirliğine yönelik yönetim uygulamaları; Covid-19 pandemi araştırması, *International Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 6(26), 630-638.
- Aziz, A. (1981), *Radyo ve televizyona giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Aziz, A. (1982). *Radyo ve televizyonla eğitim*, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/805741>, Erişim Tarihi: 18.01.2021.
- Bakioğlu, A. ve Can, E. (2007). Uzaktan öğretim öğrencilerinin TV ders programları bağlamında yönetimi değerlendirmeleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 25(25), 17-33.
- Başlar, G. (2013). *Yeni medyanın gelişimi ve dijitalleşen kapitalizm*, Akdeniz Bilişim 2013 Konferansı, 23-25 Ocak 2013, Antalya, 775-783.
- Bozkaya, M. (2006). Televizyonun uzaktan eğitimde kullanımı, *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 4(3), 146-158.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Cankaya, Ö. (1997). *Dünden bugüne radyo televizyon*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Demirkıran, C. (2010). Geleneksel televizyonun sanal modeli olarak web TV ve livestream portalında TV yönetimi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 14, 73-85.
- Dikmen, E. (2017). Türkiye’de televizyon yayıncılığının dönüşümü: sosyal TV yayıncılığı. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(1), 425-448.
- Duderstadt, J. J. (2001). The future of the university in the digital age. *Proceedings of the American Philosophical Society*, 45(1), 54-72.
- Dursun, Ç. ve Alemdar, K. (1999). *Medya dünyası, medya gücü ve demokratik kurumlar*. (Haz. K. Alemdar). İstanbul: AFA Yayıncılık ve TÜSES Vakfı Yayınları.
- Eğitim-Öğretimin Uzaktan Yürütülmesi kararı, (2020). Milli Eğitim Bakanlığı, haberler, <https://www.meb.gov.tr/egitim-ogretim-31-aralik-2020ye-kadar-online-olarak-surdurulecek/haber/21983/tr>, Erişim Tarihi: 15.01.2021.

- Eken, Ö., Tosun, N. ve Tuzcu Eken, D. (2020). COVID-19 salgını ile acil ve zorunlu uzaktan eğitime geçiş: genel bir değerlendirme, *Milli Eğitim Dergisi*, (Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim), 113-128.
- Erdilek Karabay, M. Şener, İ. ve Doyduk, H. (2020). COVID-19 pandemisi kısıtlamaları sırasında orta öğretim öğrencilerinin sanal öğrenme başarı ve memnuniyetlerini etkileyen öncüllerin araştırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, (Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim), 801-829.
- Geray, H. (2003). *İletişim ve teknoloji uluslararası birikim düzeninde yeni medya politikaları*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Güllüoğlu, Ö. (2012). Bir kitle iletişim aracı olarak televizyonun popüler kültür ürünlerini benimsetme ve yayma işlevi üzerine bir değerlendirme. *Global Media Journal: Turkish Edition*, 2(4), 64-86.
- Gürer, M. (2015). TV istasyonlarının web ve sosyal medya kullanımı. S. Özel (Ed). *Yeni medya çağında televizyon*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Görkem, A. Ünal S. (2020). Dünyada ve Türkiye'de 2019 koronavirüs pandemisi, *Flora Dergisi*, 25(1), 1-8.
- Hackbarth, S. (1996). *The educational technology handbook: a comprehensive guide: Process and products for learning*. New Jersey: Englewood Cliffs Educational Technology Publications.
- İçel, K. (2011). Türkiye'de radyo-televizyon rejimi, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 41(3-4), 121-144.
- İspir, B. (2008). *Bilgi çağında dijitalleşme ve yeni teknolojiye uyum: Türkiye dijital televizyon yayıncılığı örneği*. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir.
- İstanbul İşletme Enstitüsü (2020). <https://www.iienstitu.com>, Erişim Tarihi: 30.12.2020.
- İzleme ve Değerlendirme Raporu 2020, (2020), Küresel salgın döneminde uzaktan eğitim, <http://covid19.meb.gov.tr/assets/files/02-rapor-yayin-bilgilendirme/04-raporlar/01.pdf>, Erişim Tarihi: 15.01.2021
- Karaboğa, T. (2007). Bir kitle iletişimsizlik aracı olarak televizyon. *Sosyoloji Notları Dergisi*, 25-34.
- Kestel, T. (2020). Pandeminin yoksulluğa etkileri. *Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını*, 22-34.
- Kırık, A. M. (2010). Sayısal uydu teknolojisinin gelişimi ve Türkiye'de yayıncılığın geleceği. *Akademik Bakış Dergisi, Uluslararası Hakemli E-dergi*, 47.
- Kırık, A. M. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, 73-94.
- Kocadaş, B. (2004). Kitle iletişim araçları eğitim ilişkisi. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 4(2), 129-13.
- Kozan, E. (2019). Dijital kuşatma bağlamında CGI animasyon teknolojisinin televizyon programlarında yapım estetiğine yansımaları. C. Kandemir (Ed.), *Dijital çağda televizyon ve medya*. İstanbul: Der Yayınları.
- Kul, S. Gezgen, M. (2004). *Dijitalleşmenin değerlendirilmesi*, Yükseköğretimde Dijital Dönüşüm, 1-12.

- Milli Eğitim Bakanlığı, (2020). <https://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-koronaviruse-karsi-egitimalaninda-alinan-tedbirleri-acikladi/haber/20497/tr,web>, Erişim Tarihi: 02.01.2021.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2020). <https://www.meb.gov.tr/okullarda-yuz-yuze-egitimde-ikinci-asama-12-ekim-pazartesi-gunu-basliyor/haber/21776/tr>, Erişim Tarihi: 14.01.2021.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2020). <https://www.meb.gov.tr/okullarda-yuz-yuze-egitimde-ucuncu-asama-2-kasim-pazartesi-gunu-basliyor/haber/21861/tr>, Erişim Tarihi: 15.01.2021.
- Ocak, G. Ocak, İ. ve Akkaş Baysal, E. (2020). COVID-19 salgını sürecinde okul öncesi çocuklarının Eba ve diğer uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin ebeveyn görüşleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 6(2), 185-214.
- Özçağlayan, M. (2000). Türkiye’de televizyon yayıncılığının gelişimi. *Selçuk İletişim*, 1(2), 41-52.
- Radyo ve Televizyon Yayıncılığı Sektör Raporu, (2014). www.rtuk.gov.tr/, Erişim Tarihi: 20.12.2020.
- Sarı, G. (2017). Türkiye’de özel televizyon yayıncılığının gelişimi ve medyada mülkiyet yapısı. *Ulakbilge*, 5(18), 2087-2096.
- Seçmen, E. A. (2019). “Uluslararası televizyon yayıncılığında yeni yönelimler: dijital film ve dizi platformu “Netflix””, C. Kandemir (Ed.), *Dijital çağda televizyon ve medya*. İstanbul: Der Yayınları.
- Sirer, E. (2019). Televizyon yayıncılığının küreselleşmesi bağlamında devlet televizyonlarının durumu: ERT örneği. C. Kandemir (Ed.), *Dijital çağda televizyon ve medya*. 109-130.
- Şeker, N. T. (2016). Türkiye’de televizyon yayıncılığında eğlencenin egemenliği. *TRT Akademi Dergisi*, 1(1), 32-49.
- Taşdelen, B. ve Kesim, M. (2014). Etkileşimli televizyon geleneksel televizyona karşı: Televizyon izleyicisi ne ister?. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 268-280.
- Tekinalp, Ş. (2011). *Camera obscuradan synopticona karşılaştırmalı radyo ve televizyon*. (2.Baskı). İstanbul: Beta Basım.
- Thompson, J. ve Ergin, A. (1994). Sözcüklerle dökülmeyenler: Sınıfta sözsüz iletişim. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 27(2), 529-546.
- Türker, A. ve Dündar, E. (2020). COVID-19 pandemi sürecinde eğitim bilişim ağı (EBA) üzerinden yürütülen uzaktan eğitimlerle ilgili lise öğretmenlerinin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, (Salgın Sürecinde Türkiye’de ve Dünyada Eğitim), 323-342.
- Türk Dil Kurumu- Sözlük, (2020), <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 30.12.2020.
- Türkiye’de Renkli Yayınların Başlaması, (2020). <https://www.trt.net.tr/kurumsal/tarihce.aspx>, Erişim Tarihi: 18.12.2020.
- Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, (2020). <http://www.trt.net.tr/Kurumsal/Tarihce.aspx>, Erişim tarihi: 20.12.2020.

- Üstün, Ç. ve Özçiftçi, S. (2020). COVID-19 pandemisinin sosyal yaşam ve etik düzlem üzerine etkileri: bir değerlendirme çalışması, *Anatolian Clinic the Journal of Medical Sciences*, (Special Issue on COVID 19), 142-153.
- World Health Organization, Koronavirüs verileri, (2020). <https://covid19.who.int/>, Erişim Tarihi: 30.12.2020.
- Yengin, H. (1994). *Ekranın büyüü*. İstanbul: Der Yayınları.
- Yetkiner, B., Enserov, V. ve Açıkgöz, S. (2021). COVID-19 pandemisinin Türk televizyon dizilerine yansması. B. Öztürk ve M. Akyol (Ed.), *Pandemi döneminde iletişim çalışmaları*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yıldırım, O. İpek, İ. (2020). Yeni koronavirüs salgını dolayısıyla gündeme gelen sosyal izolasyon ve gönüllü karantina döneminde internet ve sosyal medya kullanımı. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 52, 69-94.
- Yıldız, S. ve Bektaş, F. (2020). EBA TV’de yayınlanan beden eğitimi etkinliklerinin veli ve beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleriyle değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, (Salgın Sürecinde Türkiye’de ve Dünyada Eğitim), 969-987.
- Yılmaz, E., Mutlu, H. Güner, B. Doğanay, G. ve Yılmaz D. (2020). *Veli algısına göre pandemi dönemi, uzaktan eğitim sürecinin niteliği*. Konya: Palet Yayınları.
- Yüksek Öğretim Kurumu, (2020). Bahar dönemi derslerin uzaktan eğitimle tamamlanacağına ilişkin karar, <https://covid19.yok.gov.tr/Documents/alinan-kararlar/04-uzaktan-egitim-ve-yks-ertelenmesine-iliskin.pdf>, Erişim Tarihi: 02.01.2021.
- Yürekli, S. (2020). Çalışma hayatında koronavirüs (Covid-19) salgınının etkileri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (Covid-19 Hukuk Özel Sayısı), 34-61.
- 2023 Eğitim Vizyonu, (2018). <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 30.12.2020.